

Status på Grindsted-forureningerne

Indhold:

1. Vejen frem mod en oprensning ved Grindsted Å
2. Hurtigere mod målet
3. Udfordringer
4. Fanen fra lossepladsen
5. Økonomi
6. Status på kommunens indsatser
7. Borgerhenvendelser og borgerinddragelse

1. Vejen frem mod en oprensning ved Grindsted Å:

Der ligger nu et udkast til en køreplan for arbejdet frem mod en start på oprensning af fanen fra fabriksgrunden i Grindsted i 2025. Formålet med oprensningen er at reducere udsivningen af de forurenende stoffer, der i dag strømmer ud i Grindsted Å til et acceptabelt niveau.

I det følgende gives en foreløbig orientering og status på arbejdet med forureningerne i Grindsted. Orienteringen uddybes på næste møde i den politiske følgegruppe, der forventes afholdt i september 2021.

Fra tidligere undersøgelser er det kendt, at forureningsfanen strømmer ud i åen på en ca. én kilometer lang strækning. For at kunne vide præcis, hvor stor en del af udstrømningsområdet, der skal sættes ind over for, er det nødvendigt at få afgrænset udstrømningsområdet yderligere. Arbejdet pågår og en endelig afklaring ventes at ligge klar i 2023.

Med i arbejdet er også en opdatering af modellen for grundvandets og forureningens strømning mod åen. Modellen vil blandt andet gøre det muligt at simulere effekten af forskellige indsatser i fanen. Denne forventes færdig i 2023.

Sideløbende arbejder Region Syddanmark med at identificere mulige oprensningsmetoder i samarbejde med rådgivere og universiteter. Det vurderes, at der ikke eksisterer en fiks og færdig løsning, der kan rense den komplekse forurenings sammensætning i Grindsted. Det forventes derfor, at en kombination af flere forskellige oprensningsmetoder skal udvikles og efterfølgende testes, inden oprensningen kan gennemføres. Resultatet af det udviklingsarbejde, som skal danne grundlag for design af den rette metode til oprensning, ventes i december 2022.

Herefter er det forventningen, at de nødvendige tilladelser kan indhentes, så det er muligt at etablere en rensningsfacilitet inden for ét år og begynde test af oprensning i 2024.

I 2025 forventes oprensningsfaciliteten at være i drift.

Tidsplan:

1.	Undersøgelse og metodeudvikling	2020-2023
	Undersøgelser af fanen både under byen og langs åen Milepæl: Fastlægge hvor forureningsfanen strømmer ud i åen	2020-2022
	Undersøge og udvikle oprensningsmetoder, der kan reducere påvirkningen af Grindsted Å fra forureningsfanen fra fabriksgrunden Milepæl: At finde egnede rensemetoder	2020-2022
	Opdatering af grundvandsmodel samt modelsimuleringer nord for åen Milepæl: At fastlægge præcist, hvordan forureningsfanen snor sig, og	2022-2023

	hvor den strømmer ud i åen, så vi ved, hvor vi skal sætte ind samt simulere effekt af forskellige indsatser	
2.	Test- og etableringsfase	2024-2025
3.	Oprensningsfase	2025-?

2. Hurtigere mod målet:

Regionen forsøger at nå hurtigt frem til en oprensingsløsning ved blandt andet at samle opgaverne i få større udbud, så antallet af tidskrævende udbudsprocesser mindskes.

Der bliver samtidig stillet krav til stramme tidsplaner, ligesom der er forsøgt taget højde for eventuelle fremtidige problemstillinger og løsninger heraf i udbuddene.

Regionen har desuden benyttet sig af den nyeste teknologi som fx geofysik, der kan give en indikation på forureningsfanens forløb, og dermed gør det muligt at placere borer hurtigere og mere præcist. Boringer er helt nødvendige for at kunne følge forureningsens udbredelse i grundvandet og for at kunne vurdere omfanget af nedbrydning af fx klorerede opløsningsmidler til vinylklorid.

3. Udfordringer

Der er massevis af udfordringer, som mangler at blive løst. For de farmaceutiske stoffer mangler regionen fortsat afklaring af, hvor rent vandet i Grindsted Å skal være, for at kunne designe og dimensionere en oprensingsløsning. Regionen har været i dialog med Miljøstyrelsen om denne problemstilling over flere år, og er fortsat i dialog med styrelsen. Af hensyn til den stramme tidsplan forventer Billund Kommune og Region Syddanmark inden sommerferien at rette henvendelse til miljøminister Lea Wermelin for at få opsat en fælles målskive for, hvordan tilstanden i Grindsted Å skal være efter oprensning.

Området omkring Grindsted Å er vådt og sumpet, hvilket giver udfordringer med at få tungt materiel frem til åen. Samtidig er der tale om beskyttet natur, der kræver særlige skånehensyn.

Andre udfordringer er, at der generelt er sparsomt med plads til etablering af dybe borer i byen grundet tæt bebyggelse og meget få ubebyggede arealer.

Endelig er alle relevante større rådgivningsvirksomheder for tiden udfordret på mandskab og kapacitet grundet et stort udbud af forureningsager, herunder generationsforureningerne – sager der kræver betydelig viden og erfaring at håndtere.

4. Fanen fra lossepladsen

I september 2020 viste regionens undersøgelse af Grindsted gamle losseplads syd for byen, at der frem til 1970'erne blev deponeret spildevand og fast affald fra Grindstedværket i et grubelignende område på 32.000 kvadratmeter. Skønsmæssigt indeholder gruben i omegnen af 179.000 kubikmeter forurenede jord med indhold af blandt andet kviksølv, medicinske stoffer og klorerede opløsningsmidler.

Regionen er ved at undersøge, om forureningsfanen fra lossepladsen på sigt vil udgøre en risiko for vandkvaliteten i Grindsted Å/Grindsted Eng sø. Det kræver, at der etableres borer i fanen til at afklare dels, hvor langt fanen er nået, dels indholdet af forurenende stoffer. Foreløbige resultater indikerer, at fanen har bevæget sig mere end 1.200 m mod nordvest i retning mod Grindsted Å/Grindsted Eng sø. Resultaterne af undersøgelsens første etape og en vurdering heraf forventes at foreligge i august-september 2021, men resultaterne deles løbende med Billund Kommune, der overvejer om resultaterne skal give anledning til justeringer i forhold til brugen af havevand i området syd for Grindsted Å.

5. Økonomi:

Der er fortsat 18 mio. kr. tilbage af de statslige midler, der blev afsat i 2019 til forureningerne efter det tidligere Grindstedværkets forureninger. Derudover er der som led i finanslovsaftalen for 2021 (fase-1 af generationsforureningerne) afsat følgende beløb til forureningerne i Grindsted:

2021: 1,0 mio. kr.

2022: 3,4 mio. kr.

2023: 14,7 mio. kr.

2024: 14,0 mio. kr.

2025: 14,0 mio. kr.

Der er lagt op til forhandlinger i 2023 mellem staten og regionerne om midler til fase-2 af regionernes plan for en oprensning af generationsforureningerne.

Herudover har regionsrådet i Region Syddanmark som led i budgetforlig 2019 afsat 10 mio. kr. til Grindstedforureningerne, som vil blive fordelt løbende til relevante undersøgelser.

6. Status på kommunens indsatser

Billund kommune igangsatte i 2019 en undersøgelse af Grindsted Eng sø. Det er kommunens ønske, at der skal ske en oprensning af søen, så den igen kan anvendes rekreativt til sejlads og på sigt også til badning. Grindsted Eng sø er en rekreativ oase i Grindsted by, hvis næromgivelser anvendes til udflugter og andre rekreative aktiviteter. Undersøgelsens fase 1 blev afsluttet i 2020 og viste, at forureningen primært findes i søens sediment, og at forureningen består af flere stoffer fra det tidligere Grindstedværket, for hvilke der ikke findes afskæringskriterier. Kommunen har derfor været i dialog med Styrelsen for Patientsikkerhed om afklaring af oprensningsniveauet. Styrelsen har henvist til Miljøstyrelsen som myndighed for afskæringskriterier, og kommunen er i gang med en dialog med Miljøstyrelsens enhed for vandforsyning.

7. Borgerhenvendelser og borgerinddragelse

Region Syddanmark har ved flere lejligheder efterlyst tips fra borgere, der har set eller har kendskab til mulige deponeringer fra det tidligere Grindstedværket andre steder end de allerede kendte i og omkring byen. Det resulterede i tips fra fire borgere om mulig forurening ved en mose, en sø og på en losseplads.

Alle tips er nu undersøgt, og på én af lokaliteterne – Elkjærhøjvej Losseplads i Billund – er der fundet spor af fire stoffer, som i princippet kan stamme fra det tidligere Grindstedværket, men som også kan stamme fra almindeligt medicinforbrug til mennesker og dyr. Der er tale om små mængder, som ikke giver anledning til yderligere undersøgelser. Fundet udgør ingen risiko for det primære grundvandsmagasin, som Grindsted Vandværk indvinder drikkevand fra.

Der er indkommet et enkelt spørgsmål via hjemmesiden grindstedforurening.dk om fisk, som kommunen har besvaret. Ud over det er der ikke kommet andre henvendelser det seneste halve år. Besøgstallet på hjemmesiden har de seneste to år ligget stabilt på ca. 900-950 unikke besøgende om måneden. I alt har der været 22.162 besøgende de seneste 24 måneder. De mest læste undersider er i rækkefølge: "Nyheder", "Brug af vand fra egen haveboring", "Tidslinje over Grindsted-forureningerne", "Grindsted gamle losseplads" og "Hvilke projekter arbejdes der med?"

Der planlægges et fysisk borgermøde i Grindsted til efteråret, såfremt covid-19-situationen tillader det. Borgergruppen i Grindsted foretrækker at vente på et fysisk møde frem for at afvikle et webmøde inden sommerferien. Endvidere er Region Syddanmark i gang med at udfærdige såkaldte One Pagers (illustrative én-sides plancher), som skal give borgerne en kort status på regionens indsats for hver af de forskellige forureningssteder i og omkring byen.